

Οδηγίες για την προσπάθεια επίτευξης εξωδικαστικού συμβιβασμού

1. Η σημασία της επιδίωξης του εξωδικαστικού συμβιβασμού

Ο νόμος 3869/2010 (ΦΕΚ 130/Α/3.8.2010) για τη ρύθμιση των οφειλών των υπερχρεωμένων καταναλωτών προβλέπει ως υποχρεωτική για τη δικαστική ρύθμιση των χρεών, ληξιπρόθεσμων και μη, την προηγούμενη προσπάθεια του οφειλέτη για την επίτευξη εξώδικου συμβιβασμού με τους πιστωτές του. Ο νόμος δεν προβαίνει σε μία αυστηρή τυποποίηση της διαδικασίας του εξώδικου συμβιβασμού, η οποία θα μπορούσε άλλωστε να οδηγήσει σε σημαντικό πρόσθετο κόστος τους οφειλέτες. Η ουσιαστική αξία του εν λόγω σταδίου προκύπτει κατ' εξοχήν από τα σημαντικά κίνητρα που παρέχει ο νόμος και στα δύο μέρη για την επιδίωξη και επίτευξη του συμβιβασμού.

2. Ποιοι συνδράμουν τους οφειλέτες στην επιδίωξη του εξωδικαστικού συμβιβασμού

Στην επιδίωξη του εξώδικου συμβιβασμού τον οφειλέτη συνδράμουν:

- ο Συνήγορος του Καταναλωτή,
- η Επιτροπή Φιλικού Διακανονισμού που λειτουργεί ήδη σε κάθε Νομαρχία,
- Ένωση Καταναλωτών που είναι εγγεγραμμένη στο μητρώο που προβλέπεται στην παράγραφο 4 του άρθρου 10 ν. 2251/94,
- ο Μεσολαβητής Τραπεζικών Επενδυτικών Υπηρεσιών
- δικηγόρος.

Οι οφειλέτες μπορούν μέσα από την ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή (www.efpolis.gr) να πληροφορούνται ποιοι φορείς ενεργοποιούνται στην περιοχή τους και μπορούν να τους συνδράμουν στην επιδίωξη εξώδικου συμβιβασμού με τους πιστωτές τους. Ο νόμος δίνει τη δυνατότητα με Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων να συμπεριληφθούν και άλλοι φορείς, δημόσιοι και ιδιωτικοί μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Οι φορείς και οι δικηγόροι που συνδράμουν στην προσπάθεια εξωδικαστικού συμβιβασμού οφείλουν να ενημερώνουν τους οφειλέτες για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με τις ρυθμίσεις αυτού του νόμου, να ενεργούν κατά τρόπο που διαφυλάττει τα συμφέροντα των οφειλετών και να χρησιμοποιούν για την

επιδίωξη του δικαστικού συμβιβασμού πρόσωπα που διαθέτουν ικανότητες, γνώσεις και εμπειρία στην κατάσταση του οικογενειακού προϋπολογισμού, λαμβάνοντας υπόψη τα δηλούμενα εισοδήματα και τις ανάγκες του οφειλέτη και τη δυνατότητά του να αποπληρώνει χρέη.

Η Γενική Γραμματεία Καταναλωτή οργανώνει σε τακτή βάση σεμινάρια για την επιμόρφωση στελεχών φορέων που συμμετέχουν στην παροχή των υπηρεσιών συνδρομής στην επίτευξη του δικαστικού συμβιβασμού.

3. Πρόταση προς τους πιστωτές

Η προσπάθεια του εξώδικου συμβιβασμού αρχίζει με την πρόταση που υποβάλει ο οφειλέτης προς τους πιστωτές του για τη ρύθμιση των οφειλών που μπορεί να εξυπηρετήσει. Προκειμένου, ωστόσο, να δώσει τη δυνατότητα στους πιστωτές να αξιολογήσουν την πρότασή του και να αποφασίσουν αν θα την αποδεχθούν ή όχι, πρέπει να παρουσιάσει με ειλικρίνεια και ορθότητα την προσωπική και οικογενειακή του κατάσταση, ώστε να εκτιμηθούν οι ανάγκες του, αναλυτική κατάσταση με το σύνολο των υποχρεώσεών του προς τους πιστωτές, την οικονομική του κατάσταση (εισοδήματα και περιουσιακά στοιχεία), ώστε να εκτιμηθούν οι δυνατότητες εξυπηρέτησης των χρεών.

Η Γενική Γραμματεία Καταναλωτή έχει εκδώσει σχετικό έντυπο/υπόδειγμα για να διευκολύνει τον οφειλέτη στη συμπλήρωση της σχετικής αίτησης και στη διατύπωση της πρότασής του για τη ρύθμιση των χρεών (το σχετικό έντυπο έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Γ.Γ.Κ., www.efpolis.gr). Το έντυπο αυτό δεν είναι δεσμευτικό για τον οφειλέτη ή οποιονδήποτε φορέα που μπορεί να ακολουθεί δικό του υπόδειγμα.

4. Πληροφόρηση από τους πιστωτές

Για να περιγράψει ο οφειλέτης πλήρως και σωστά τις υποχρεώσεις του χρειάζεται συχνά επικαιροποιημένη πληροφόρηση από τους πιστωτές. Ειδικά για τα πιστωτικά ιδρύματα, ο νόμος 3869/2010 προβλέπει ρητά (στο άρθρο 2 παρ. 4) την υποχρέωσή τους να χορηγούν δωρεάν, και μέσα σε πέντε εργάσιμες ημέρες από την υποβολή του σχετικού αιτήματος, αναλυτική κατάσταση των οφειλών του αιτούντος κατά κεφάλαιο, τόκους και έξοδα. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής τιμωρείται με πρόστιμο μέχρι 10.000 ευρώ. Πάντως, αν ο οφειλέτης δεν έχει για οποιονδήποτε λόγο ακριβή εικόνα της οφειλής του προς κάποιο πιστωτή, μπορεί κατά το στάδιο αυτό να στηριχθεί κατ' αρχήν στην προσωπική του εκτίμηση με βάση τα στοιχεία

που διαθέτει και να προβεί σε διορθώσεις κατά την εξέλιξη της διαδικασίας του συμβιβασμού.

5. Τρόπος υποβολής της αίτησης

Η αίτηση με την πρόταση συμβιβασμού υποβάλλεται ή αποστέλλεται με οποιοδήποτε πρόσφορο μέσο στους πιστωτές (π.χ. φαξ, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο) και, πάντως, δεν χρειάζεται να ακολουθείται κάποια τυπική διαδικασία (π.χ. εξώδικο, συστημένη επιστολή). Δεν αποκλείεται και η καταρχήν προφορική μόνο προσέγγιση ενός πιστωτή, στην περίπτωση ιδίως που αυτός εμφανίζεται απρόθυμος για τη συζήτηση οποιασδήποτε συμβιβαστικής πρότασης.

Κατά την υποβολή ή αποστολή της αίτησης για εξώδικο συμβιβασμό δεν χρειάζεται να προσκομιστούν αναλυτικά στοιχεία ή έγγραφα που αποδεικνύουν το περιεχόμενο των δηλώσεων του οφειλέτη ή άλλες υπεύθυνες δηλώσεις. Ωστόσο, εάν εκδηλώνεται πράγματι ενδιαφέρον των πιστωτών για την αποδοχή της πρότασης ή τη βελτίωσή της με συζητήσιμες για τον οφειλέτη τροποποιήσεις, είναι προς το συμφέρον του οφειλέτη να συνεργαστεί προς αυτή την κατεύθυνση.

6. Ποιοι υπάγονται στη ρύθμιση. Ρυθμιζόμενα χρέη.

Με το νόμο 3869/2010 ρυθμίζονται οι οφειλές φυσικών προσώπων που δεν έχουν πτωχευτική ικανότητα. Δεν εμπίπτουν επομένως οι οφειλές φυσικών προσώπων που έχουν την εμπορική ιδιότητα, ακόμη κι αν οι οφειλές αυτές αφορούν κάλυψη καταναλωτικών αναγκών (π.χ. ένα στεγαστικό δάνειο). Στην περίπτωση των εμπόρων εφαρμόζεται η διαδικασία του Πτωχευτικού Κώδικα για το σύνολο των οφειλών τους. Αντιθέτως, στους μικρέμπορους, που κατά περίπτωση δεν έχουν πτωχευτική ικανότητα, εφαρμόζεται ο ν. 3869/2010. Στις ρυθμίσεις του νόμου υπάγονται και πρώην έμποροι που δεν έχουν πλέον πτωχευτική ικανότητα, εφόσον δηλαδή η παύση της εμπορίας δεν επήλθε σε χρόνο, κατά τον οποίο ο οφειλέτης είχε παύσει τις πληρωμές του (άρθρο 2 παρ.3 του ν.3588/2007). Πρέπει, λοιπόν, στην αίτηση να αναφέρεται το επάγγελμα του αιτούντος τη ρύθμιση οφειλέτη.

Η ρύθμιση των χρεών κατά το ν. 3869/2010 περιλαμβάνει όλα τα χρέη του οφειλέτη, ληξιπρόθεσμα και μη, με εξαίρεση οφειλές που προέκυψαν από αδικοπραξία που διαπράχθηκε με δόλο, διοικητικά πρόστιμα, χρηματικές ποινές, φόροι και τέλη προς το Δημόσιο και την Τοπική Αυτοδιοίκηση και εισφορές προς οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης.

Από τη ρύθμιση οφειλών κατά το ν. 3869/2010 εξαιρούνται περαιτέρω οφειλές που έχουν αναληφθεί το τελευταίο έτος πριν την υποβολή της αίτησης. Δεν θεωρούνται αναλήψεις οφειλών και δεν εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του νόμου οφειλές για τις οποίες έχουν γίνει πράξεις ρύθμισης στο τελευταίο έτος πριν την υποβολή της αίτησης.

Ο νόμος καθιστά υποχρεωτική την επιδίωξη του δικαστικού συμβιβασμού με τους πιστωτές, προκειμένου να μπορεί να υποβληθεί αίτηση δικαστικής ρύθμισης των οφειλών αυτών στο δικαστήριο. Αυτό δεν εμποδίζει τα μέρη να συμπεριλάβουν στον εξώδικο συμβιβασμό και να συμφωνήσουν τη ρύθμιση και εξαιρούμενων από τη δικαστική ρύθμιση οφειλών. Εξάλλου, η εξαίρεση των οφειλών του τελευταίου έτους προσδιορίζεται με βάση την ημερομηνία που τελικά θα κατατεθεί η αίτηση ρύθμισης στο Ειρηνοδικείο, η οποία ημερομηνία δεν είναι απαραίτητα γνωστή κατά το χρόνο που επιχειρείται ο εξώδικος συμβιβασμός. Ως εκ τούτου, ενδεδειγμένο είναι η πρόταση συμβιβασμού να καταλαμβάνει και τα χρέη που έχουν αναληφθεί σε μικρότερη του έτους περίοδο.

7. Ακριβής περιγραφή οικογενειακής και περιουσιακής κατάστασης

Ο οφειλέτης πρέπει να περιγράψει την οικογενειακή του κατάσταση, τα προστατευόμενα μέλη (ανήλικα παιδιά, σπουδαστές, στρατιώτες, ενήλικοι συγγενείς με αναπηρία κ.ά.), ώστε να εκτιμηθεί το ποσόν το οποίο χρειάζεται για την κάλυψη των οικογενειακών του αναγκών.

Ο οφειλέτης δεν υποχρεούται να περιγράψει τα περιουσιακά στοιχεία του συζύγου του, αλλά απλώς το μηνιαίο εισόδημα ή τη συνεισφορά του στις οικογενειακές δαπάνες. Τα εισοδήματα του συζύγου ενδιαφέρουν για να καθοριστεί η συνεισφορά του στις οικογενειακές δαπάνες και να εκτιμηθεί το περίσσειμα που μπορεί να διαθέτει ο οφειλέτης για την κάλυψη των δανειακών υποχρεώσεων.

Η αίτηση πρέπει να περιέχει κατάσταση όλων των πιστωτών και των οφειλών προς αυτούς. Λόγω της διαφορετικής μεταχείρισης που μπορεί να επιφυλάσσεται ανάλογα με την εξασφάλιση και το είδος της οφειλής, οφειλές προς τον ίδιο πιστωτή από διαφορετική αιτία αναγράφονται ξεχωριστά.

8. Ρευστοποίηση ακίνητης περιουσίας. Προστασία κύριας ή μοναδικής κατοικίας του οφειλέτη

Ο νόμος 3869/2010 προβλέπει τη ρευστοποίηση της ακίνητης περιουσίας για την εξόφληση οφειλών προς τους πιστωτές. Δίνει, όμως, τη δυνατότητα εξαίρεσης από τη ρευστοποίηση της κύριας ή της μοναδικής κατοικίας του οφειλέτη. Ο οφειλέτης πρέπει να δηλώνει με την αίτηση αν επιθυμεί να εξαιρέσει από τη ρευστοποίηση την κύρια ή μοναδική κατοικία του.

Στο πλαίσιο της ελευθερίας που έχουν τα μέρη ως προς το περιεχόμενο του εξώδικου συμβιβασμού, δεν εμποδίζονται να συμφωνήσουν την εξαίρεση από τη ρευστοποίηση κι άλλων ακινήτων χαμηλής (λ.χ. ενός αγρού), ιδίως αν από τη ρευστοποίηση αυτών οι πιστωτές δεν θα έχουν σημαντικά πλεονεκτήματα και η πρόταση συμβιβασμού του οφειλέτη προσφέρει επαρκές αντιστάθμισμα.

Κατά το πρώτο στάδιο εφαρμογής του νόμου και μέχρι την 3.2.2011 απαγορεύεται ο πλειστηριασμός της κύριας κατοικίας του οφειλέτη ή, σε περίπτωση που αυτός δεν κατοικεί σε ιδιόκτητο ακίνητο, τού μοναδικού ακινήτου του που μπορεί να χρησιμεύσει ως κατοικία. Μοναδική προϋπόθεση είναι να μην υπερβαίνει σε αξία το αφορολόγητο όριο απόκτησης πρώτης κατοικίας, προσαυξημένο κατά πενήντα τοις εκατό (σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, το αφορολόγητο όριο για άγαμο αφορά κατοικία μέχρι 200.000€, για έγγαμο, διαζευγμένο ή χήρο ή άγαμο γονέα, 250.000€, με προσαύξηση κατά 25.000€ για κάθε ένα από τα δύο πρώτα τέκνα και 30.000€ για το τρίτο και κάθε ένα από τα επόμενα τέκνα). Οι οφειλέτες έχουν λοιπόν επαρκή χρόνο για να αξιοποιήσουν χωρίς πίεση το στάδιο του εξώδικου συμβιβασμού, αλλά και να προσφύγουν στη Δικαιοσύνη σε περίπτωση που αυτός δεν ευδοκιμήσει. Εξάλλου και μετά την παραπάνω ημερομηνία, η εν λόγω προστασία παρέχεται στον οφειλέτη με αίτηση αναστολής στο Ειρηνοδικείο, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό θα πιθανολογήσει απλώς την ευδοκίμηση της αίτησης ρύθμισης των χρεών.

9. Πιστωτές με εμπράγματα εξασφάλιση

Ο νόμος 3869/2010 δεν θίγει τα δικαιώματα των εμπραγμάτως ασφαλισμένων πιστωτών επί του υπέγγυου πράγματος (π.χ. από την προσημείωση υποθήκης). Ο οφειλέτης πρέπει γι' αυτό να λαμβάνει υπόψη στην πρόταση συμβιβασμού την προνομιακή θέση αυτού του πιστωτή. Έτσι, σε περίπτωση που πρόκειται για απαίτηση εξασφαλισμένη με προσημείωση υποθήκης στην κατοικία του οφειλέτη, την οποία επιθυμεί να διατηρήσει, πρέπει να λάβει υπόψη στην πρότασή του την έκταση στην οποία ο ενυπόθηκος πιστωτής έχει διασφαλίσει την ικανοποίησή του

και να προτείνει με βάση τις δυνατότητές του την προνομιακή απέναντι στους άλλους πιστωτές ικανοποίηση αυτού του πιστωτή.

10. Απάντηση από τους πιστωτές

Οι πιστωτές οφείλουν να απαντούν μέσα στην εύλογη προθεσμία που τάσσεται με την πρόταση του οφειλέτη. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να θεωρηθεί ότι ένας μήνας από την υποβολή της αίτησης είναι επαρκής χρόνος για την απάντηση των πιστωτών. Ο οφειλέτης μπορεί να θεωρήσει ότι η πρόταση για συμβιβασμό απορρίφθηκε, αν μέρος των πιστωτών δεν αποδέχεται την πρότασή του ή δεν προτείνει τροποποιήσεις σε αυτή. Αν ο οφειλέτης δεν αποδέχεται τις προτεινόμενες τροποποιήσεις, τότε θεωρείται ότι απέτυχε η επιδίωξη του εξώδικου συμβιβασμού. Αν κάποιος πιστωτής, συνεχίζει μετά την πρόταση υποβολής συμβιβασμού, την αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος της περιουσίας του οφειλέτη, τεκμαίρεται η απόρριψη της πρότασης.

11. Ελευθερία στην επιλογή του είδους του συμβιβασμού

Κατά το στάδιο επιδίωξης εξώδικου συμβιβασμού οφειλέτης και πιστωτές είναι ελεύθεροι να συμφωνήσουν ό,τι κρίνουν προς το συμφέρον τους. Δεν δεσμεύονται από το πρότυπο που καθιερώνεται για τη δικαστική ρύθμιση των χρεών. Δεν υποχρεούνται να ακολουθήσουν το σύστημα των σταθερών μηνιαίων καταβολών. Μπορούν έτσι να ακολουθήσουν εναλλακτικές δυνατότητες, λ.χ. να συμφωνήσουν καταβολές σε ευέλικτες δόσεις, την εξόφληση της οφειλής με εφάπαξ καταβολές, την αποδοχή εγγυήσεων ή εξασφαλίσεων τρίτων, συνδυασμό των προηγούμενων ή και οποιοδήποτε άλλο είδος συμβιβασμού.

12. Σύνταξη πρακτικού επίτευξης συμβιβασμού. Βεβαίωση για την αποτυχία της προσπάθειας

Για το συμβιβασμό συντάσσεται πρακτικό που επικυρώνεται από τον αρμόδιο Ειρηνοδίκη. Δεν είναι, ωστόσο, υποχρεωτική για την ισχύ του συμβιβασμού η επικύρωσή του από το δικαστήριο.

Η αποτυχία της προσπάθειας συμβιβασμού αποδεικνύεται με βεβαίωση του φορέα ή του δικηγόρου που συνδράμει τον οφειλέτη. Δεν χρειάζεται να εκτεθούν σε αυτή οι λόγοι που οδήγησαν στην αποτυχία της.

Για να μπορεί ο οφειλέτης να υποβάλλει αίτηση στο Ειρηνοδικείο για ρύθμιση των οφειλών του σύμφωνα με το Ν. 3869/2010, πρέπει η προσπάθεια του δικαστικού συμβιβασμού να έχει γίνει το τελευταίο εξάμηνο πριν την υποβολή της αίτησης ρύθμισης.

13. Συμφέρει τα μέρη ο συμβιβασμός;

Αν ένας συμβιβασμός συμφέρει τα μέρη (οφειλέτη και δανειστές), ασφαλώς εξαρτάται από το περιεχόμενό του και αυτό θα το κρίνουν τα ίδια, και ιδίως οι οφειλέτες, με βάση τις δυνατότητες που έχουν. Με δεδομένο πλέον ότι οι οφειλέτες που βρίσκονται σε μόνιμη αδυναμία εξυπηρέτησης έχουν τη δυνατότητα να προσφύγουν στο Ειρηνοδικείο και να επιτύχουν τη ρύθμιση των χρεών με ρεαλιστικούς όρους για τέσσερα έτη, και εφόσον την τηρήσουν να απαλλαγούν από το υπόλοιπο των χρεών, εισέρχονται σε αυτή τη διαδικασία συμβιβασμού με μία ισχυρή διαπραγματευτική δύναμη.

Υπάρχουν πάντως σημαντικοί λόγοι και κίνητρα τόσο για τους οφειλέτες όσο και για τους πιστωτές για να αξιοποιήσουν τη φάση του εξώδικου συμβιβασμού. Ενδεικτικά:

Για τους οφειλέτες: Μπορούν να επιτύχουν πιο ευέλικτη ρύθμιση, να συμφωνήσουν μηνιαίες, άλλες περιοδικές ή εφάπαξ καταβολές, τη μείωση των χρεών με παροχή εγγυήσεων, την προστασία από τη ρευστοποίηση περιουσιακών στοιχείων πέραν αυτών που προβλέπει ο νόμος, να αποφύγουν το όποιο κόστος θα συνεπαγόταν η περαιτέρω διαδικασία, να αποφύγουν μακρόχρονη παραμονή στον ΤΕΙΡΕΣΙΑ και τη δημοσιότητα της υπαγωγής σε ρύθμιση, να αποφύγουν τους περιορισμούς στην υποβολή νέας αίτησης (καθώς το δικαίωμα ρύθμισης και απαλλαγής από τα χρέη δίνεται μία μόνο φορά) κ.ά.

Για τους πιστωτές: Μπορούν να επιτύχουν την ταχύτερη έναρξη αποπληρωμής του χρέους, να αποκομίσουν ομοίως οφέλη μέσα από την ευέλικτη αποπληρωμή του, να επιτύχουν την εξυπηρέτηση μεγαλύτερου ποσοστού του χρέους από αυτό το οποίο θα επιτύγχαναν στο δικαστήριο, να επιτύχουν εξασφαλίσεις από τρίτα πρόσωπα κ.ά. Οι οφειλέτες πρέπει να εκτιμούν και να σταθμίζουν με προσοχή αν μπορούν πράγματι να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν με τον εξώδικο συμβιβασμό. Αυτό καθώς η αδυναμία ανταπόκρισης μπορεί να οδηγήσει στην

έκπτωση από τη ρύθμιση και από την απαλλαγή του μέρους των χρεών που αυτή αφορούσε.

14. Ανοικτή γραμμή της ΓΓΚ με όλους τους εμπλεκόμενους στη διαμεσολάβηση φορείς

Η Γενική Γραμματεία Καταναλωτή θα παρέχει, άμεσα και εγγράφως, όλες τις απαραίτητες διευκρινίσεις προς τους φορείς που εμπλέκονται στη διαδικασία του εξώδικου συμβιβασμού, με σκοπό την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του σταδίου αυτού για τα εμπλεκόμενα μέρη.